

podujatie Bratislavských filozofických dní so sebou niesť, sa tento rok prejavil aj v troch príspevkoch z oblasti kunsthistórie či „ikonológie“ (Anna A. Hlaváčová a Ivan Gerát) a literárnej vedy (Ľubomír Plesník).

V posledných troch ročníkoch konferencií by sa dala nájsť určitá zjednocujúca línia, ktorá sa viac alebo menej dotýka problému intersubjektivity. Sústreďenie tém konferencií na pojem intersubjektivity nechce redukovať interpretačné možnosti, ktoré s danými témami súvisia. Skôr naopak, hlbšie, ba priam metafyzické zamyslenie nad intersubjektivitou poskytuje výstuž ďalšiemu skúmaniu, ktoré by bez kladenia tejto fundamentálnej otázky prinášalo síce parciálne riešenia, no tie by ostávali azda nezakotvené, a v myslení, ktoré by sa tak črtalo, by sme sa orientovali len s ťažkosťami.

Róbert Karul, Jaroslava Vydrová

SPRÁVA Z LETNEJ UNIVERZITY 2007

V prvom júlovom týždni tohto roku sa v Starej Lesnej na Slovensku konala Letná univerzita 2007, pracovno-priateľské stretnutie francúzskych a frankofónnych intelektuálov, konajúce sa pravidelne pod záštitou Asociácie Jana Husa.

Vďaka dôslednej organizácii podujatia – zabezpečenej zo slovenskej strany Zuzanou Malinovskou a z francúzskej strany predovšetkým Etiennom Tassinom – sa po roku opäť zišli viacerí francúzski, slovenskí a českí filozofi, literárni vedci, prekladatelia, vysokoškolskí pedagógovia, doktorandi a študenti.

Z vysokoškolských pedagógov sa podujatia zo Slovenska okrem iných zúčastnili Kristína Korená a Miroslav Marcelli z Univerzity Komenského v Bratislave, Zuzana Malinová z Prešovskej univerzity v Prešove; z Českej republiky Josef Fulka, Jiří Pechar a Eva Voldřichová-Beránková z Karlovej Univerzity v Prahe, Marie Voždřová z Univerzity Palackého v Olomouci; z Francúzska Sylviane Coyault z Univerzity Blaise Pascal v Clermont-Ferrand, David El Kenz z Univerzity Bourgogne v Dijone, Etienne Tassin z Univerzity Paris7 – Denis Diderot a Caroline Trotot z Univerzity Marne la Vallée.

Vzhľadom na rôznosť špecializácií a rôzne pracovné zameranie jednotlivých účastníkov bola téma tohoročného stretnutia – „Obraz, imaginárno, imaginácia“ – riešená veľmi variabilne. Mierne prevažovali odborníci zameraní na vedu o francúzskom jazyku a literatúre, a tak literárne príspevky boli o niečo početnejšie než príspevky filozofické.

Letnú univerzitu 2007 otvorila, v pondelok 2. júla, projekcia dvoch rozhovorov Jean-Pierra Vernanta, nedávno zosnulého predsedu *Asociácie Jana Husa*, s jeho spolupracovníčkou Françoise Frontisi-Ducroux. Centrom rozhovoru bol status obrazu v starogréckom myslení v jeho dvoch formách. Na jednej strane išlo o myslenie obrazu ako také, ktoré poznamenala platónska predstava *mimésis*, čiže pochopenie obrazu ako napodobeniny zmyslovej skutočnosti, na druhej strane spodobnenie bohov, sústred'ujúc sa na masku ako spodobnenia, ktoré v sebe nesie neadekvátnosť, no zároveň stále odkazuje na neviditeľnosť božstva.

Nasledoval konferenčný príspevok Etienna Tassina na tému *Obrazy neviditeľného – obraz a jeho realita*, evokujúci koncepcie obrazu Mauricea Merleau-Pontyho a Gillesa Deleuzea za účelom ukázania rozdielov v zobrazení rovnakého predmetu v oblasti maľby

a v oblasti fotografie. Napriek východiskovej domnienke, že fotografia na rozdiel od maľby nie je schopná zachytiť pohyb s jeho časovosťou, analýza vybraných fotografií odhaľuje v ich hĺbke časovú a vitálnu dimenziu.

Michaela Fišerová na túto problematiku nadviazala vo svojom príspevku *Zakázaný obraz* sa však sústredila na filozofické aspekty zákazu zobrazovania v dôsledku cenzúry. Hranice možnej viditeľnosti skúmala najmä z perspektívy diela Georga Didi-Hubermana a Michela Foucaulta a v kontexte sprístupňovania fotografií pochádzajúcich z nacistických vyhladzovacích táborov.

David El Kenz orientoval svoju prednášku *Politická hrôza v obraze* historicko-politicky: Z pozície historika upozornil na viaceré zmeny v spôsobe zobrazenia telesných trestov, týrania, mučenia a verejných popráv vo vybraných etapách dejín.

Stretnutie prvého dňa uzavrel odľahčený príspevok Barbory Čakovskej nazvaný *A štruktúra stvorila človeka na svoj obraz*. Z pozície logičky v ňom rozohrala motív predobrazu človeka: « božskej », všetko určujúcej štruktúry zvanej Logika.

Druhý deň stretnutia otvoril konferenčný príspevok Jiřího Pechara, ktorý sa sústredil na filozofické a psychologické aspekty problematiky imaginácie u Edmunda Husserla a Jeana-Paula Sartra. Konfrontácia ich analýz vzťahu vnímania, imaginácie a obrazu napokon ukázala potrebu zohľadniť perspektívu tretieho fenomenológa: Mauricea Merleau-Pontyho.

Kristína Korená vo svojej prezentácii venovala pozornosť úvahám Cornelia Castoriadis o úlohe imaginárneho a imaginácie pri zakladaní spoločnosti. Castoriadis predkladá ideu politického samo-zakladania a samostatnosti spoločnosti prostredníctvom tvorivosti kolektívnej imaginácie, čím sa stavia do opozície proti esencialistickým, deterministickým a identitárnym koncepciám sociálneho.

Aj Miroslav Marcelli sa vo svojej prednáške zaoberal problematikou obrazov v sociálnych interakciách. Upozornil na modalitu, v ktorých sú obrazy urbánneho priestoru prítomné v semiotickej a filozofickej reflexii (predovšetkým u R. Descarta, M. Foucaulta, R. Barthesa a M. de Certeaua), podčiarkujúc oneskorenie myslenia oproti realite svojej doby.

Josef Fulka sa vracia k spomínanému Didi-Hubermanovi. Jeho dejiny umenia sa odlišujú od tradičného ponímania, spočívajúceho na implicitnom základe kauzality a lineárnosti. Didi-Huberman, nasledujúc A. Warburga, W. Benjamina a S. Freuda, chápe dejiny umenia, a dejiny všeobecne, ako následnosť zlomov a centier zhustovania. Aby priblížil jeho koncepciu, Josef Fulka predstavil v konfrontácii Didi-Hubermanovu interpretáciu Balzacovho *Sarrasina* a semiotickú analýzu R. Barthesa.

Marie Dospíšilová si pri intepretovaní Lautréamonta osvojila optiku M. Blanchota a hovorila o ňom v pojmoch otvorenia nového jazykového priestoru. Tento priestor sa vyznačuje novým vzťahom k písaniu, písanie je odvíjaním samotnej skúsenosti. V prípade Lautréamonta proces písania zodpovedá hľadaniu prázdnoty. Jeho konkrétnejšia podoba je vyznačená stále sa obnovujúcou túžbou uchopiť neuchopiteľné.

Róbert Karul predstavil vizualitu odvodenú od saturovaného fenoménu J.-L. Marion. Spomedzi viacerých foriem saturovaných fenoménov priblížil najmä tie, v ktorých má zmysel hovoriť o viditeľnosti, teda idol, ikonu a zjavenie. Dospel k záveru, že pohľad na saturovaný fenomén sa má akoby stáčať a nevidomo upriamiť na transcenciu neviditeľného, na transcenciu boha či druhého človeka.

Utorňajším popoludním sa otvorila literárna časť Letnej univerzity, venovaná v prvom bloku príspevkom o súčasných francúzskych a frankofónnych románopisoch.

Sylviane Coyault sa v prednáške *Imaginárno rozuzlenia u Richarda Milleta* zaoberala problematikou románového *excipitu* u tohto autora, charakterizovaného rôznymi rétorickými a pikturálnymi figúrami, s cieľom vyzdvihnúť melancholickú krásu konca. Milletova dramaturgia rozuzlenia je, samozrejme, odrazom jeho estetického výberu, no odráža zároveň aj jeho pesimistický prístup k súčasnej dobe.

Ján Drengubiak sa zaujímal o spôsob transpozície reality do imaginárneho sveta románu. Vo svojom príspevku *Svet fikcie, svet imaginárna* sa sústredil na analýzu románu frankofónnej spisovateľky Marie Ndiaye, u ktorej sa cesta od reality k fikcii odvíja medziným aj prostredníctvom obrazov.

Zuzana Ševčíková predstavila literárne dielo Pascala Quignarda, úzko spojené s oblasťou umenia, predovšetkým výtvarného. Konkrétne sa venovala analýze románu *La Frontière (Hranica)*, inšpirovaného slávnymi španielskymi obrazmi, tzv. „azulejos“.

Dva romány Erica Chevillarda, *Le caoutchouc décidément (Rozhodne kaučuk)* a *Au plafond (Na plafone)* tvorili predmet príspevku Kateřiny Drskovej. Chevillardovi hlavní protagonisti sú excentrickí rojkovia, ktorí sa snažia uniknúť bežnej existencii a zmeniť svet, v ktorom žijú. Ich prostredníctvom autor vyjadruje na jednej strane ľudskú túžbu po lepšom svete, na strane druhej sa však ironicky díva na častú absurditu a nereálnosť tejto túžby.

Kristína Křeháčková nadviazala na problematiku existencie v súčasnej spoločnosti svojou interpretáciou románu M. Houellebecqa *La possibilité d'une île (Možný ostrov)*. Ide podľa nej o apokalyptický obraz súčasnej spoločnosti, ktorú charakterizujú nedostatok lásky, samota, utrpenie či absencia solidarity.

Prvý literárny blok uzavrel príspevok Evy Beránkovej *Obraz cesty v súčasnom quebeckom románe*, venovaný tematike cesty do USA. Na základe analýzy deviatich románov, publikovaných v r. 1981 – 2001, sa Eva Beránková pokúsila rozobrať viaceré problémy, od typu protagonistov, cez ich motívy opustiť rodnú krajinu, až po obraz americkej spoločnosti v quebeckej literatúre.

Streda 4. júla bola venovaná spoločnému výletu do Pienin a konferenčná sála sa opäť zaplnila vo štvrtok ráno. V dopoludňajších hodinách sa pokračovalo v prednášaní literárnych príspevkov, tentokrát orientovaných aj na staršiu literatúru.

Caroline Trotot otvorila stretnutie prednáškou *Metafora a imaginárno v poézii Plejády*. Metafora, ktorá hrá dôležitú úlohu v básňach Plejády, je predmetom teoretických úvah aj u autorov nadväzujúcich na Aristotela. Caroline Trotot sa preto najskôr venovala aristotelovskej teórii metafory, na základe ktorej načrtla základné princípy imaginárna u Ronsarda a Du Bellayho.

Andrea Tureková skúmala vplyv prévostovského imaginárna v románe Madame de Tencin *Pamäti grófa de Comminge*. Ukázala, že hoci je téma románu inšpirovaná klasicistickým konfliktom medzi láskou a cnosťou, jej spracovanie je inšpirované senzibilitou a patetickosťou typickou pre romány abbé Prévosta.

Martin Kučera sa vo svojom príspevku venoval analýze viacerých obrazov zo života svätého Františka z Assisi ako postavy z diela Christiana Bobina *Le Très-Bas*. Rozbor týchto výjavov ho priviedol na záver ku konštatovaniu ambivalentnosti a komplexnosti tejto postavy.

Imaginárno moderného *vaudevillu* priblížila Marie Vožd'ová prostredníctvom analýzy divadelných hier Marca Camolettiho, ktorý vo svojich dielach obnovuje a rozvíja charakteristické žánrové črty bulvárového a vaudevillovského divadla.

Imaginárne krajiny v diele Henriho Michauxa predstavila vo svojom príspevku Lena Jakubčáková. Michauxovo dielo je podľa nej výborným príkladom takmer neobmedzenej fantázie, s akou autor vytvára rôzne imaginárne svety. Autorka si zároveň položila aj otázku psychologických motívov tejto jeho imaginácie.

Štvrtkové dopoludnie uzavrela prednáška Miroslavy Novotnej. Vychádzajúc z analýzy stredovekej bájky *Aucassin et Nicolette* sa autorka zaoberala problémom transpozície stredovekého imaginárna do diela Juliusa Zeyera (*Príbeh provensálskej lásky*), francúzsko-českého autora druhej polovice 20. storočia, ako aj do prác viacerých ďalších českých spisovateľov a maliarov 20. storočia.

Vo štvrtok popoludní boli prednesené posledné štyri príspevky tohtoročnej Letnej univerzity. Tematicky boli veľmi rôznorodé: Vladimír Džiak predniesol príspevok z oblasti lingvistiky s názvom *Použitie podmieňovacieho spôsobu vo francúzštine a v slovenčine. Obraz-čas a obraz-spôsob*. Ako vyplýva z názvu, sústredil sa na komparáciu foriem podmieňovacieho spôsobu (prítomného a minulého), ktoré sú v spomínaných dvoch jazykoch odlišné.

Ivana Křenková sa vrátila k literatúre s príspevkom *Ilustrácia kníh pre deti: Françoise Joire, Cesta v miniatúre*. Upozornila na úzky vzťah medzi autorkinou imagináciou, ilustráciami a textom. Keďže dominantou celej knihy sú ilustrácie, jej analýza sa zamerala predovšetkým na grafickú stránku textu.

Miroslava Grajciarová sa venovala problematike obrazu z estetického hľadiska. Ponúkla analýzu Dürerovej rytiny *Melencolia I* ako „obrazu obrazov“ adresovaného divákovi.

Nakoniec zaznel príspevok Claudea Frontisiho, ktorý sa snažil uchopiť bohatosť obrazu *Avignonské slečny* v jeho rozličných možných interpretáciách.

Letná univerzita 2007 sa skončila vo štvrtok 5. júla v podvečer za prítomnosti všetkých účastníkov. Pod vedením Zuzany Malinovskej a Etienna Tassina prebehla bilancia predošlých dní a zároveň sa účastníci dohodli na čase a mieste konania budúcej Letnej univerzity. Uskutoční sa v posledný júnový týždeň vo Francúzsku (auvergnský región). Na záver sa odhlasovala téma Letnej univerzity 2008: *Zločiny a zločinci: intrigy, vyšetrovanie a pátranie po pravde a spravodlivosti*.

Michaela Fišerová, Andrea Tureková, Róbert Karul